2.2.2. Haberisadık

Esasen vahyin, kelamcılar tarafından temel bilgi vasıtalarından birisi olarak görülen doğru haberin bir alt başlığı olarak değerlendirildiğini belirtmek gerekir. Haberin bilgi kaynağı olma özelliği bilhassa vahye dayalı olan dinler için geçerlidir. Dinlerin temeli sadık habere dayanır. Peygamberlere melek aracılığıyla gelen, "vahiy" olarak adlandırılan bilgiler haberdir. Aynı şekilde peygamberin, kendisine gelen bu vahyi insanlara aktarması ve onların da diğer insanlara nakletmesi yine haber olarak değerlendirilir. Bu açıdan bakıldığında dinin esasları bütünüyle haber türü bir bilgidir. Ancak bu bilgi güvenilir bir melek aracılığıyla geldiği ve yine güvenilir bir kişi olan peygamber aracılığıyla insanlara duyurulduğu için gerçeğe uygun, doğru haberdir (haberisadık).

30 Buhari, Hudûd, 22; Talâk, 11; Ebu Davud, Hudûd, 17; Tirmizi, Hudûd, 1.

Dinin haber yoluyla tesis edilmesi, kelamcılar açısından haberin bilgi kaynağı olarak kabulünü zorunlu kılmaktadır. Kur'an'da insanın ibret alması için geçmiş milletlerden ilahi emirlere uyan ve uymayanların akıbetlerine dair haberlerin nakledilmesi ise haberin hakikate ulaşmada önemli rolü bulunduğunun delilidir. Öte yandan, haberin bilgi kaynağı oluşu, insanın tecrübelerinden hareketle de ortaya konulabilir. İnsanların konuştukları dillerin ancak nesilden nesile aktarılma ve haber yoluyla öğrenilebilmesi, gidip görme imkânı olmayan uzak beldeler ve insanlar, geçmişte yaşanan hadiseler hakkında bilginin ancak haber vasıtasıyla elde edilebilmesi; insanın kendi ismine, nesebine, hayatının idamesini sağlayacak gıda ve maişete dair bilgiyi ancak kendisine haber verilmekle edinebilmesi gibi tespitler bunun örnekleridir.[31] Bununla birlikte, kelamcılar haberin özü itibarıyla doğru ve yanlış olma ihtimali bulunan bir bilgi kaynağı olduğunun farkındadırlar. Bu sebeple habere "doğru olma" şartını ekleyerek ancak doğru haberin (haberisadık) bilgi kaynağı olabileceğini ifade etmişlerdir. Doğru haber ise onlara göre gerçeğe (vakıaya, realiteye) uygun olan haber demektir ve iki kısma ayrılır:

Mütevatir Haber: Yalan üzerine birleşmelerini aklın imkânsız gördüğü bir topluluğun rivayet ettiği haberdir. Bu tanımdan hareketle bir haberin mütevatir niteliğini kazanabilmesi için öncelikle çok sayıda insan tarafından nakledilmesi, ikinci olarak da bu çok sayıda insanın bir araya gelip beraberce bir yalanı haber olarak nakletme imkânlarının bulunmaması gerektiği ortaya çıkar. Bu şartları taşıyan mütevatir haber ile meydana gelen bilgi, tıpkı duyu organlarının sağladığı bilgi gibi zorunluluk ve kesinlik ifade eder.

Peygamberden Gelen Haber (Haber-i resul): Peygamberin verdiği haber ya da bilgidir. Peygamberden gelen haber hem Kur´an ayetlerini hem de sünneti kapsamaktadır. Peygamber Efendimiz, Allah´ın (cc) gönderdiği vahyi sadık bir elçi olarak insanlara tebliğ etmiş ve aynı zamanda bizzat yaşayarak sünnetiyle de örnek olmuştur.

N NOT EDELİM

İslam'da vahiy de temel bilgi kaynaklarındandır ve haberisadık başlığı altında değerlendirilir. Kelam sisteminde duyular ve aklın yanında haberisadık adı verilen doğru haberler de bilgi kaynaklarından biri olarak kabul edilir. Haberisadık kendi içinde peygamberlerin getirdiği haber ve mütevatir haber olarak ikiye ayrılır.

31 Maturidi, Kitâbü't-Tevhîd Tercümesi, s. 10-11; Teftâzânî, Kelam İlmi ve İslam Akâidi, s. 111.
32 Ahkâf suresi, 26. ayet.
33 Hacc suresi, 46. ayet.